

نگرشی سه جانبه در زمینه تأمین برنامه آموزشی

مدیریت جهانگردی

دکتر ابوالفضل کزازی

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

مهندس سیدعلی مرعشی

چکیده

در این مقاله توسعه آموزش جهانگردی و همچنین نیازهای فعالان صنعت جهانگردی در قالب صنعت و فرهنگ مورد بررسی قرار می‌گیرد. به منظور تأمین نیازهای روزافزون کارگزاران این صنعت، لازمست که آموزش در صنعت جهانگردی، در بطن خود به صورت تخصصی تر مورد توجه قرار گیرد. بدین منظور یک نگرش سه جانبه برای آموزش در صنعت جهانگردی براساس مسیرهای علمی، عملی، بازار و همچنین تجزیه و تحلیل هزینه‌ها و سود ناشی از این صنعت با تأکید بر کلمات کلیدی از جمله کارگزاران این صنعت و برنامه عملی آنها مورد توجه قرار گرفته است.

مقدمه

با گسترش روزافزونی که اخیراً در زمینه دوره‌های مختلف آکادمیک و غیرآکادمیک آموزش جهانگردی به وقوع پیوسته است بیم آن می‌رود که فارغ‌التحصیلان این رشته در دهه آینده برای پیدا کردن زمینه‌های اشتغال مناسب در این صنعت با مشکل مواجه شوند. در طول دهه گذشته مباحث زیادی در ارتباط با تهیه مطالب آموزشی برای تدریس در رشته جهانگردی مطرح شده است و برخی از صاحب نظران نسبت به رشد سریع درجه‌های دانشگاهی رشته جهانگردی اظهار نگرانی کرده‌اند. برخی دیگر نیز بر محتوای دروس این رشته تأکید بیشتری داشته‌اند.

این مقاله بررسی عمیق و دقیق‌تر مباحثی که کارگزاران این صنعت درباره آینده و گسترش دانش گردشگری، مورد نیاز می‌باشد را مورد بحث قرار می‌دهد.

تأمین برنامه آموزشی برای صنعت جهانگردی:

در خلال سه دهه گذشته مطالب آموزشی در زمینه صنعت جهانگردی رشد قابل ملاحظه‌ای از خود نشان داده است. چنین رشدی حاصل توجه بیشتر دولت‌ها بر اهمیت صنعت گردشگری در توسعه اقتصاد محلی و ملی کشورها می‌باشد. برای مثال در انگلستان ارزش ارزی این صنعت در سال ۱۹۹۸، به بیش از ۶۱ بلیون پوند رسیده است و امکان اشتغال ۱/۷ میلیون نفر را فراهم نموده است (Starl Uk, 1999). افزون بر آن انتظار می‌رود جهانگردان مبلغی را که برای اقامتشان در خلال سالهای ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۳ پرداخت می‌کنند به میزان ۴۴٪ رشد داشته باشد (Starl Uk, 1999).

ارائه مطالب آموزشی در صنعت جهانگردی در پاسخ به نیاز رو به رشد

دانشجویان این صنعت بوده که براساس یافته‌های (۱) UCAS در سال ۲۰۰۰ می‌باشد. از سال ۱۹۹۶ به بعد تقاضای ادامه تحصیل در زمینه صنعت گردشگری و همچنین میزان پذیرش دانشجو در این رشته رو به افزایش نهاده و با وجود این روند ناگزیر با مشکلات بازار فارغ التحصیلان این رشته مواجه خواهیم بود (Evan;93 Bosselman;94). بنابراین گسترش و توسعه کمی این رشته سؤالاتی جدی برای دست اندرکاران این صنعت به وجود آورده است.

کارفرمایان صنعت جهانگردی غالباً "فارغ التحصیلان رشته هائی غیر از گردشگری را استخدام می‌کنند، معمولاً" دانشجویان رشته‌های بازرگانی و یا آن دسته از افرادی که ذاتاً "مهارت‌های حرفه‌ای در زمینه گردشگری را از خود نشان داده‌اند در اولویت قرار دارند. متأسفانه ناامنی‌های موجود از نظر کارفرمایان نسبت به امور غیر از جهانگردی باعث ایجاد محدودیت‌هایی در زمینه اشتغال فارغ التحصیلان این رشته شده است. در واقع رشته جهانگردی در زمینه‌های مختلفی تدریس می‌شوند که در ماهیت با هم متفاوت هستند. برای مثال، متداول‌ترین درجه دانشگاهی عبارت است از مدیریت گردشگری و مطالعات توریستی و هم چنین رشته‌های دانشگاهی با پیشوندهائی از قبیل بین‌المللی و برخی دیگر نیز با ترکیبی از کلمات مهمانداری یا اوقات فراغت همراه می‌باشد و از این رو عدم تفاهم مشترک میان عناوین دانشگاهی در این صنعت و چگونگی تفاوت برنامه‌های خدماتی آن باعث به وجود آمدن سردرگمی در میان کارفرمایان و دانشجویانی که مایل به تحصیل در این رشته هستند شده است

(Middletow;97).

یک سؤال اساسی که برای دست اندرکاران آموزش صنعت جهانگردی پیش می‌آید عبارت است از اینکه "آیا صلاح نیست که برنامه آموزش جهانگردی، فارغ التحصیلان این رشته را قادر سازد تا بتوانند در خارج از این صنعت نیز شغلی را به عهده گیرند؟ یا اینکه برنامه آموزشی را تا حد امکان تخصصی نمایند که دانشجو منحصرأ" در صنعت جهانگردی به صورت حرفه‌ای مشغول بکار گردد؟

از آنجایی که برنامه‌های آموزشی جهانگردی پا به پای نیازهای این صنعت رشد نکرده است دانشمندان زیادی این مطلب را با صدائی رسا مطرح نموده‌اند که برای حرفه‌ای و قانونی تر شدن برنامه‌های میهمان‌پذیری و گردشگری، دانشمندان این صنعت می‌بایست بیش از پیش دقت نموده و روشهای نوینی را در تدریس و تحقیق بر روی شاخه‌هایی که تدریس می‌نمایند، بکار گیرند.

هم چنین Cooper & Wrestle در سال ۱۹۹۸ دریافتند برنامه‌ریزی‌های مدرن‌تری برای برنامه درسی دانشجویان رشته‌های جهانگردی، برای مرتفع کردن نیازهای بازار با توجه به توسعه صنعت گردشگری احتیاج است و از این رو در سالهای اخیر توجه خاصی به برنامه تدریس رشته‌های گردشگری محلی، قاره‌ای و جهانی به عمل آمده است.

محتویات برنامه آموزشی جهانگردی:

بیشتر مباحثی که در استاندارد کردن محتوای برنامه‌های آموزش جهانگردی صورت گرفته براساس بالا بردن کارایی، سرعت و سازماندهی این صنعت بوده است. کارایی و پیش‌بینی دقیق نیاز به عنوان عاملی مهم

دال بر انتقال مهارت به دانشجویان به حساب آورده شده و از ویژگی‌های اولیه قابل انتظار یک فارغ التحصیل این رشته این است که در این صنعت کارآئی و اثربخشی مؤثر در محیط کار توام با حرفه‌ای گرائی از ویژگی‌های اولیه یک فارغ التحصیل رشته جهانگردی می‌باشد. این استانداردها توسط آژانس تأمین کیفیت^(۱) (QAA) و با همکاری گروه‌های مشاوره از قبیل اتحادیه اروپا در آموزش گردشگری و تفریحات^(۲) (ATLAS)(T.L.E) و همچنین گروه ملی تفریحات و مسئول آموزش عالی جهانگردی^(۳) (NLG) به درستی تعریف شده‌اند. همچنین علاوه بر کسب مهارت‌های بالا، در حال حاضر نیاز به آموزش‌های تخصصی دانشجویان (تئوری و عمل) و نیز انعطاف‌پذیری بیشتر در یادگیری نیز احساس می‌گردد (Christo, 1999). فرایند استاندارد کردن ناشی از تمایلی است که برای تعریف ماهیت و دامنه وسعت گردشگری با هدف شناسایی زمینه اصلی و برنامه آموزشی احساس می‌شود. با این وجود Jasper، در اوایل دهه ۱۹۸۰ مطالبی درباره بین‌المللی کردن و هماهنگ کردن آموزش جهانگردی بیان داشته است، در عین حال تعداد دیگری از دانشمندان معتقدند که جهانگردی و گردشگری بخودی خود نمی‌تواند یک رشته مستقل باشد (Tribo, 1997). این نظریه به دلیل به کارگیری عباراتی نظیر گردشگری، تفریحات و مهمانداری - با هدف تعریف این صنعت - برنامه‌های آموزشی و دپارتمان‌های علمی مربوط را پیچیده‌تر نموده است (Keizer, 98). مباحثی از این قبیل به قدری گسترده شده‌اند که نه تنها یک برنامه

1-Quality Assurance Agency

2- Tourism and Leisure Education

3-National Liaison Group

آموزشی جدید، بلکه یک برنامه جهانی پایه‌ای را طلب می‌کند. در مطالعات وسیعی که در زمینه محتویات برنامه آموزش جهانگردی انجام گردید، پیشنهاد شده است که برنامه آموزشی مشخص می‌تواند وسیله‌ای برای مقایسه دقیق بین برنامه‌های موجود جهت ارزیابی تأمین کیفیت کارآ و مؤثر در این زمینه را فراهم آورده و معیاری برای میزان خلاقیت باشد (Amoah & Baum, 1997). افزون بر این "ATLAS" ادعا می‌کند که گردشگری می‌بایست خود را به عنوان یک رشته تحصیلی مستقل مطرح نماید، (Richard) معتقد است که به جای تفکیک و جدا کردن رشته تحصیلی گردشگری از سایر رشته‌های علمی دانشگاهی ضروری است یک پل ارتباطی میان آن با سایر رشته‌های مرتبط فراهم نمود و آن را به عنوان یک تخصص میان رشته‌ای مطرح نمود.

مطرح شدن این مطالب، سؤالاتی را برای دست اندرکاران صنعت گردشگری و از طرف دیگر افراد علاقمند به تحصیل در این رشته به وجود آورده و همچنین با چالش‌های جدی روبرو نموده است، از این رو آنها گزینه‌ای دیگر را، جایگزین رشته گردشگری قرار می‌دهند.

بنابراین انجام برنامه‌ای مناسب با رعایت استانداردهای بین‌المللی می‌تواند در غالب یک برنامه جامع آموزشی جهانگردی به گونه‌ای تنظیم شود که علاوه بر رفع نیازهای علمی و تخصصی دانشجویان، نیازهای بازار این صنعت را تأمین نماید.

تنظیم برنامه آموزشی:

عوامل فرهنگی نظیر، موسیقی، فیلم، تاریخ و یا ویژگی‌های محلی و قومی؛ مانند شرایط آب و هوا، هتلها و کشتی‌های تفریحی و حتی

فرودگاهها می‌توانند به عنوان وسیله‌ای برای بازاریابی در راستای صنعت گردشگری به کار برده شوند. همچنین تنظیم برنامه‌های مناسب با توجه به عوامل ویژه محیطی، به عنوان یکی از عوامل مهم در درون برنامه آموزشی جهانگردی مورد توجه اکثر کشورها پیشرفته در امر گردشگری (داخلی و خارجی) قرار گرفته است. برخی از مؤسسات آموزش عالی از قبل مواد درسی‌ای که می‌توانند دانشجویان را به تنظیم چنین برنامه‌های خاصی توانا سازد را در اختیار قرار می‌دهند تا دانشجو بتواند گرایش آتی خود را تنظیم و برنامه ریزی نماید.

برای دستیابی دانشجویان دوره کارشناسی جهانگردی براساس برنامه آموزشی "UCAS" که در سال ۱۹۹۹ تنظیم گردیده و دوره کارشناسی برنامه ریزی جهانگردی با گرایشهای گردشگری روستایی (Rural)، گردشگری و محیط زیست، گردشگری ماجراجویانه و گردشگری ورزشی ارائه شده است. گرچه مؤسسات آموزش عالی می‌توانند گرایشهای گوناگونی به عنوان گرایش اصلی و فرعی از طریق برنامه‌های آموزشی مدرن به دانشجویان جهانگردی عرضه نمایند، نظیر گردشگری و IT و...، ولی متأسفانه در این راستا اقدام خاصی صورت نگرفته است.

بنابراین با توجه به طرح موضوعات نو، در این راستا، مؤسسات آموزش عالی در روشهای قدیمی و سنتی خود پایدار بوده و در مقابل، تنظیم برنامه‌های مقطع کارشناسی ارشد جهانگردی با گرایشات؛ مدیریت بازرگانی گردشگری، برنامه ریزی و بازاریابی گردشگری، گردشگری روزمره، گردشگری صنعتی، گردشگری تاریخی و میراث فرهنگی، مورد توجه قرار گرفته و برای رشته‌های جدید حسب ضرورت و اشتغال در این صنعت، برنامه ریزی موفق صورت نگرفته است.

سؤالی که مطرح می‌شود این است که اگر رشته گردشگری به نزدیکی و وابستگی با سایر رشته‌های دانشگاهی و حرفه‌ای ادامه بدهد، آیا این شاخه‌های گوناگون و جدا از هم در مقطع کارشناسی می‌تواند نیازهای در حال تغییر این صنعت را از نظر نیازهای بازار و دست‌اندرکاران این صنعت پاسخگو باشد؟

یک نگرش سه جانبه:

برنامه‌های آموزشی رشته جهانگردی باید دائماً به گونه‌ای تغییر نمایند تا بتواند نیازهای گسترده این صنعت جهانی را برآورده نماید، همچنین برنامه‌های تنظیم شده باید این توانایی را داشته باشند که دانشجویان پس از فراغت از تحصیل، مهارت‌ها و توانایی‌هایی بدست آورند که باعث ایجاد ارزش افزوده در سازمانهای فعال در صنعت گردشگری شود.

از اینروست که به منظور برآورد ساختن نیازهای دست‌اندرکاران این صنعت می‌بایست سه جنبه زیر در تعیین برنامه‌های آموزشی دانشجویان رشته‌های جهانگردی همزمان مد نظر قرار گیرند.

۱- درجه کارشناسی علمی (تئوری)

این دسته از برنامه‌ها، برنامه‌های متنوعی براساس مهارت‌هایی که در رشته‌های گوناگون جهانگردی مد نظر است را تدریس می‌کنند. گرچه ممکن است دروس اختصاصی در این گروه تدریس شوند، ولی هیچگونه تخصص عملی از این دروس کسب نمی‌شود.

۲- درجه کارشناسی عملی:

این گروه از برنامه‌ها به دانشجویان، مهارت‌های عملی در یک رشته به خصوص از صنعت گردشگری را آموزش می‌دهند و به خاطر ماهیت

خدماتی صنعت گردشگری، معمولاً" مهارت‌های متخصصین این رشته در زمینه تکنولوژی اطلاعات (IT)، بازاریابی، برنامه ریزی و... نقش بسزایی دارد.

۳- درجه کارشناسی براساس بازار و تولید صنعتی:

این برنامه‌ها بر روی ماهیت و ساختار مخصوص تولیدات و بازارهایی که در آنها معلومات و دانش در حد تخصصی و مهارت‌های علمی بالا ضروری است تمرکز می‌نمایند.

مدل سه نگرشی مندرج در "شکل ۱" دانش مورد نیاز دانشجویان صنعت گردشگری را به نمایش گذاشته است. به طوریکه این دانش آنها را در زمینه انجام کار مؤثر و درک ماهیت وظایف و محیط وسیع گردشگری، کمک می‌کند.

در یک نگاه کلی با توجه به اینکه اکثر رشته‌های دانشگاهی امروز، با گرایش‌های متفاوت ارائه می‌گردند، تا توان تخصصی دانشجویان را افزایش دهند می‌توان برای رشته جهانگردی نیز این نگرش را مورد استفاده قرار داد. برای مثال رشته نمایش به رشته‌هایی از قبیل مطالعات تئاتر و طراحی لباس و... تقسیم شده است و یا مطالعات بازرگانی به صورت رشته‌های عملی از قبیل بازاریابی، مدیریت منابع انسانی و تجارت الکترونیکی و... تقسیم شده است. بنابراین می‌توان با یک نگاه جامع به توسعه تئوریک رشته جهانگردی موضوعات مرتبط با توسعه مبانی تئوری، را مورد توجه جدی قرار داد. همچنین توسعه تخصص‌های کاربردی برای کارورزان این رشته همواره مورد توجه حوزه دانشگاه و صنعت قرار گرفته و از این راه می‌توان نیروهای متخصص مورد نیاز را به صورت حرفه‌ای تربیت نمود.

شکل ۱: مدل سه نگرشی برای برنامه ریزی در رشته جهانگردی

تنظیم برنامه آموزشی گردشگری به صورت بالا از مزایای زیادی برخوردار است که از آن جمله، ایجاد رابطه نزدیک بین دست اندرکاران این صنعت و برنامه ریزی آموزش، با هدف تفاهم بیشتر در زمینه رخدادهای آینده صنعت گردشگری همراه با تغییرات علمی و عملی پیش رو، علاوه بر این به مؤسسات آموزش عالی این توانایی را می دهد تا در مقابل برنامه های کشورهای رقیب، برنامه های روشن تری از محتویات دروس آموزشی خود،

به دانشجویان ارائه نمایند. همچنین کارفرمایان نیز از اینکه قادر خواهند بود فارغ التحصیلانی را که ترکیبی از دانش نظری و مهارتهای کارآمد را بدست آورده‌اند به آسانی استخدام نمایند و کارآئی صنعت گردشگری را افزایش دهند خرسند خواهند بود. همچنین تنظیم برنامه با در نظر گرفتن شرایط ویژه منطقه‌ای می‌تواند شالوده اساسی یک رشته تحصیلی دانشگاهی در رشته گردشگری را پایه‌گذاری نماید.

در گذشته به دلیل نقصان پژوهش در زمینه گردشگری این رشته در مقایسه با سایر رشته‌های سنتی شاخه علوم انسانی کمتر به عنوان یک رشته مستقل شناخته می‌شد و فاقد اعتبار لازم بود. ولی طرح و تنظیم برنامه‌های گردشگری کنونی آن را به یک رشته علمی و آکادمیک تبدیل نموده و این فرصت را به دست اندرکاران علمی و عملی این صنعت داده تا بتواند مرزهای دانش و رشته‌های تخصصی گردشگری را گسترش دهند.

نتیجه‌گیری - نکات عملی:

اگر بخواهیم جهانگردی را به عنوان یک صنعت و هم‌چنین به عنوان یک رشته تحصیلی دانشگاهی حفظ نماییم، می‌بایست نکات مهم و اساسی را با نگرش به آینده در زمینه آموزش جهانگردی، توسط دست اندرکاران اصلی این صنعت مورد مطالعه و بازنگری قرار دهیم. اگر به فکر تربیت دانشجویان در حد نیاز صنعت جهانگردی باشیم، بهتر است که یک توافق نظری بین دست اندرکاران این صنعت (سازمانهایی از قبیل سازمان جهانگردی، سازمان میراث فرهنگی و سایر سازمانهای مرتبط) و مراکز علمی و دانشگاهی به وجود آوریم. هم‌چنین لازمست دست اندرکاران را بیش از پیش به شرکت در جلسات و کنفرانسهایی که به منظور تهیه

برنامه‌های آموزشی آینده صنعت گردشگری تشکیل می‌شود، تشویق و ترغیب نماییم. همچنین مؤسسات آموزش عالی نیز به نوبه خود می‌بایست دست اندرکاران این صنعت را به عضویت کمیته‌های تعیین برنامه‌های درسی درآورده و بدین وسیله از کمبودهایی که در زمینه صنعت جهانگردی وجود دارد آگاه نمایند و آنها را در برنامه ریزی خود با حفظ اصول آموزش مورد ملاحظه قرار دهند. چنانچه دست اندرکاران این صنعت در امر مشاوره و ارزشیابی برنامه‌ها شرکت داده شوند، دروس ارائه شده به نحو مناسبتری نیازهای دانشجویان، کارفرمایان را به طور همزمان برآورده خواهد کرد. البته می‌بایست در تدارک و تهیه برنامه‌های درسی رشته جهانگردی امکاناتی فراهم نمود تا دانشجویان در طی سه یا چهار ترم اول دوره تحصیلی بتوانند بدون محدودیت، مهارت‌های لازم در یک رشته کسب نموده، و آن را به عنوان گرایش مورد علاقه تا مرحله فارغ التحصیلی ادامه دهند. در این راستا لازم است که فضای واقع بینانه و برنامه ریزی شده‌ای در اختیار دانشجویان قرار داده شود تا آنها را برای کسب شغل آینده در شاخه‌های صنعت جهانگردی تشویق نماید. چنانچه مسیرهای شغلی درون صنعت جهانگردی تعیین شده نباشند، این امر می‌تواند موجب دلسردی و یأس در ورود دانشجویان با استعداد، به این صنعت گردد. از این رو لازم است قبل از شروع دوره آموزشی و در طی دوره تحصیلی و پس از آن راهنمایی‌هایی در زمینه فرصت‌های شغلی و حرفه‌ای در برنامه‌های آنها گنجانده شود.

در خاتمه ذکر این نکته ضروری است که مؤسسات آموزش عالی باید توجه ویژه‌ای به اقتصاد جهانگردی و نقش و تأثیر آن بر اقتصاد ملی و چگونگی افزایش درآمد ملی نموده و با نگرش علمی و عملی بستر مناسب

اشتغال و کارآمدی فارغ التحصیلان را فراهم نمایند. این مقاله پایه‌های اساسی برای تجزیه و تحلیل گسترده نیازهای دست اندرکاران در صنعت گردشگری را مورد بررسی قرار داده و می‌بایست تحقیقات بیشتری در این زمینه به منظور تعیین مهارت‌های لازم برای شاغلین در صنعت گردشگری و مهیا نمودن منابع مناسب در طرح آموزش برنامه‌های آموزشی تخصصی، جهت رفع نیاز رشته مدیریت جهانگردی صورت گیرد.

جدول شماره ۱ - تجزیه و تحلیل هزینه‌های برنامه‌ریزی آموزشی برای دست اندرکاران کلیدی صنعت

دست اندرکاران	مزایا	هزینه‌ها (محدودیت‌ها)
فراگیر / دانشجو / فارغ التحصیل	<p>با سهولت در انتخاب برنامه آموزشی سطح معلومات را به وضوح مشخص می‌نماید.</p> <p>درک بهتر محتویات برنامه و آموزش حاصل از آن.</p> <p>آموزش مهارت‌های تخصصی.</p> <p>تشویق برای کسب کردن شغل بهتر و جهت دادن به فعالیتهای آتی.</p>	<p>بدلیل تخصصی‌تر شدن، احتمالاً موجب محدودیت‌های استخدامی می‌شود.</p> <p>ناآگاهی از مسیر آموزش قبل از ورود به دوره آموزش ممکن است تقاضای برخی از برنامه‌ها را کاهش دهد.</p> <p>وجود رشته‌های انتخابی متعدد ممکن است باعث سردرگمی دانشجویان شود.</p>
مدرس / استاد / پژوهشگر	<p>برنامه‌های دقیق و اختصاصی تر</p> <p>تشویق برای توسعه گردشگری به عنوان یک رشته تحصیلی</p> <p>شفاف نمودن تفاوت میان آموزش آکادمیک گردشگری و آموزش عمومی.</p> <p>برقراری روابط صمیمانه‌تر با دست اندرکاران فراهم شدن موفقیت‌های استخدامی هم برای اساتید و هم برای دانشجویان</p>	<p>نیاز به متخصص در بخش‌های مختلف</p> <p>افزایش تعداد متخصصین علمی ممکن است دامنه دانش گردشگری را کاهش بدهد.</p> <p>تمیز دادن بین برنامه‌های آموزشی دیگر با داشتن دروس مشابه</p> <p>امکان تخصصی شدن بیش از پیش این رشته و بوجود آمدن فاصله با رشته‌های دیگر</p>
عاملان صنعت / صاحبکاران	<p>کاهش شک و تردید کارفرمایان در مورد مهارت‌ها و توانایی‌های فارغ التحصیلان این رشته .</p> <p>بازپروری در یک کار ویژه (مثلاً IT) یا رشته ویژه (مثلاً گردشگری ماجراجویانه) را به حداقل خود می‌رساند.</p> <p>داشتن درجه دانشگاهی می‌تواند منجر به فراهم بودن فارغ التحصیلان ماهر به طور مستمر بگردد.</p> <p>باعث تشویق رابطه صمیمانه‌تر بین اساتید می‌شود.</p>	<p>دانشجویان متخصص ممکن است در درک محیط وسیع گردشگری که مد نظر سازمانهای توریستی می‌باشد با مشکل مواجه شوند.</p> <p>کارفرمایان ممکن است هنوز در مورد مهارت‌های فارغ التحصیلان مؤسسات مختلف نامطمئن باشند.</p>

References:

1. Airey, D. and Johnson, S. (1999), "The content of tourism degrees in the UK". *Tourism Management*, Vol.20, pp.229-35.
2. Amoah, V. and Baum, T. (1997), "Tourism education : Policy versus practice", *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol.9, No. 1, pp.5-12.
3. Bosselman, R., Chon, K., Teare, R. and Costa, J. (1996), "Review of graduate education and research in hospitality management", Vol.3, No.4, pp.37-40.
4. Bryman, A. (1999), "*The Disneyization of society*". *The Sociological Review*, Vol. 47, No.1
5. Bushy, C. (1994), "*Tourism education or tourism training for the 1990s?*". *Journal of further and Higher Education*, Vol.13, No.2 pp.3-9.
6. Christo, E. (1999), "*Hospitality management education in Greece: An exploratory study*". *Tourism Management*. Vol.2, pp. Bin-Ul.
7. Cooper, C. (1997) "*A framework for curriculum planning in tourism and hospitality*". in Laws, E. (ED). *The ATTT Tourism Education Handbook*, Tourism Society.
8. Cooper, C. and Westlake. (1998). "*Stakeholders and tourism education: Curriculum planning using a quality management framework*". *Industry and Higher Education*, April.
9. Evans, J. (1993). "*Tourism graduates : a case of over production*". *Tourism Management*, August, pp. 243-6.
10. Formica, S. (1996). "*European hospitality and tourism education: differences with the American model and future trends?*". *International Journal of Hospitality Management*, Vol. 15, No. 1, pp. 317-93.
11. Go, F. (1998), "*Globalization and emerging tourism education issues in The bold, W. (Ed.), Global Tourism*. 2nd ed. Butterworth Heinemann, London. PP. 447-75.
12. Jaspers, C. (1987). "*International harmonization of tourism*

- education*". Annals of tourism Research, Vol. 14, No. 4, pp. 580-2.
13. Kaiser, J. (1998). "Hospitality and tourism: a *rhetorical* analysis and conceptual framework for identifying industry meanings ". Journal of Hospitality and Tourism Research , Vol. 22, No.2 , pp. 115-28.
 14. Middleton, V. and Ladkin, A. (1996). "*The profile of Tourism Degree courses in the UK: 1995/6 National Liaison Group for Higher Education in Tourism*". Guideline No.4.
 15. Parker , M. and Jerry, D. (1995). *The McUniversity , Organization, Management and Academic subjectivity* , Vol. 2, No.2, pp. 319-38.
 16. Richards, C. (1998). "*A European network for tourism education*", Tour/sin Management , Vol.19, No.1 , pp.1-4
 17. Rizer, C. (1998), *The MCDonaldization Thesis, Sage Publications*, Beverly Hills. CA.
 18. Star Uk (1999). "*Tourism facts and figures*" . [http:// WWW.Staruk . co. uk](http://WWW.Staruk.co.uk).
 19. Tribe, 3. (1997) , "*The indiscipline of tourism* ", *Annals of Tourism Research*, Vol. 24, No.4.
 20. UCAS (2000) . *Course entry statistics* . [http:// WWW.Ucas. ac.uk](http://WWW.Ucas.ac.uk).